

Филиппов 2000: Филиппов, В. С. Коммуникативная природа загадки [Текст] : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01, 10.02.19 / Вадим Станиславович Филиппов. – Орел, 2000. – 137 с.

Формановская 2001: Формановская, Н. И. Высказывание и дискурс как основные единицы общения [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье: http://www.philol.msu.ru/~rlc2001/abstract/files/teor_metod.doc.

Франко 1980: Франко, І.Я. Останки первісного світогляду в руських і польських загадках народних [Текст] / Іван Якович Франко // Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 26. – 463 с.

Шейгал, Иванова 2008: Шейгал, Е. И., Иванова, Ю. М. Игровой дискурс: игра как коммуникативное событие [Текст] / Е. И. Шейгал, Ю. М. Иванова // Известия РАН. Сер. лит. и яз., 2008. – Т. 67. – №1. – С. 3 – 20.

Askehave, Swales 2001: Askehave, I., Swales, J. M. Genre Identification and Communicative Purpose: A Problem and a Possible Solution [Text] / I. Askehave, J. M Swales // Applied linguistics. – 2001. – № 2. – P. 195-212.

В статтє вьяснена природа речевого жанра загадки как составляющей дискурса, прослежены особенности функционирования речевого жанра загадки в разных типах дискурсов. Вместе с тем охарактеризованы составляющие речевого жанра загадки, а именно: ситуация, контекст, социальные роли коммуникантов.

Ключевые слова: загадка, речевой жанр, дискурс, речевой акт, коммуникация, адресант, адресат.

In the article the nature of the speech riddle genre as a constituent of discourse is found out, the peculiarities of the functioning of the speech riddle genre in different types of discourse are studied. At the same time the constituents of the speech riddle genre, such as situation, context, and social roles of communicants are characterized.

Keywords: riddle, genre of speech, discourse, speech act, communication, addressant, and addressee.

Надійшла до редакції 10 вересня 2010 року.

Людмила Пономарьова

ББК 81.23.4

УДК 833.145.61.72

СУДОВА ПОЛЕМІКА: МОВЛЕННЄВІ ПРИЙОМИ, ПРАВИЛА, ПОМИЛКИ

У статті аналізуються мовленнєві прийоми, правила, помилки, що виникають під час судового процесу. Розглядаються шляхи подолання помилкового застосування слів обмеженої сфери використання. Визначаються вимоги, що висуваються до мовлення юристів у судовому засіданні.

Ключові слова: судово-процесуальний дискурс, мовлення юриста, точність, правильність, чистота, зрозумілість мовлення.

У сучасній практиці, поряд зі знанням правових норм, велику роль відіграє вміння правильно, стилістично коректно будувати мовлення відповідно до цілеустанов судової полеміки. Тому дослідження мовленнєвих прийомів, правил і помилок мовлення юристів і неюристів, представлені у статті, можна вважати актуальними і своєчасними.

Мовленнєве спілкування – засіб, у якому як знакову систему використовують мовлення (систему фонетичних знаків, що містить два принципи: лексичний та синтаксичний). У психології в комунікативному акті нерідко виокремлюють орієнтувальну та виконавчу частини. Перша включає в себе аналіз ситуації взаємодії, формування плану дії, тобто стратегії спілкування, необхідної для досягнення мети. Важливим моментом орієнтації є також оцінювання можливих наслідків певних дій і передбачення нейтралізації негативних результатів. Виконавча частина найчастіше реалізується з урахуванням правил регуляції спільних дій: мовленнєвого етикету, самоподання, зворотного зв'язку. Під останнім розуміють реакцію суб'єкта на те, що він почув, бо інформацію про це він надсилав у зворотному напрямі. Ця реакція свідчить, чи зрозумів об'єкт отримані сигнали, чи довіряє повідомленню та як емоційно ставиться до партнера та конкретного змісту повідомлення.

Проблематика мовленнєвих засобів, використовуваних у дискурсах різних напрямків, розглядалась у працях А.Д. Белової, Б. Бікса, В. Бішина, В.Г. Гака, Б.М. Головіна, С.В. Гріньова, П. Гудріха, Т.А. Журавльової, В.І. Карабана, І.С. Квитко, Т.Р. Кияка, Н.Ф. Клименко, В.М. Лейчика, Д. Мелінкофа, Л.Ф. Омельченко, Е.Ф. Скороходька, А.В. Суперанської, Л.Б. Ткачової та інших.

Мета статті – дослідити основні вербальні формули трактовки судово-процесуального дискурсу, що дають змогу точно відобразити специфіку правової інформації. Мета передбачає розгляд таких завдань: 1) показати, якими мовленнєвими засобами судово-процесуальний дискурс реалізується в судовому засіданні; 2) проаналізувати помилки, які з'являються у мовленні учасників судового засідання; 3) установити роль словотвірних елементів в утворенні юридичної лексики; 4) описати методи і правила використання мовленнєвих прийомів у судовому процесі.

З погляду комунікації, право – це особливий порядок комунікативних відносин, які базуються на правових нормах, виражених у взаємних правах та обов'язках, що реалізуються суб'єктами. Таким чином, право – це не тільки правові норми, а й цілісність, інтенційним ядром якої виступають суб'єктивні права, а необхідними корелятами – правові обов'язки [Поляков 2001: 225]

Щоб комунікативний акт був успішним, на етапі орієнтації треба звернути увагу на код і контекст. Це сприймання та розуміння ситуації контакту й добір стратегії спілкування. У цьому разі увага концентрується на адресаті, а не на собі. На етапі виконання контролюються вже власні дії, конструюються повідомлення й підтримується контакт.

Юриспруденція належить до числа аргументативно-активних сфер. Юристів можна віднести до числа комунікаторів-професіоналів, оскільки в переважній більшості випадків їхня діяльність безпосередньо пов'язана не просто з комунікацією, а з аргументативною комунікацією. У суді їхня робота виявляється фактично змагальним діалогом, в якому надзвичайно важливу роль відіграє правильний відбір мовленнєвих засобів, адекватних щодо поставленої мети.

Аналізуючи мовлення в судовому процесі, сучасні дослідники звертають увагу на специфіку, що вирізняє його серед інших різновидів публічних виступів. Як відзначає М.Е. Новічихіна, професійному мовленню юристів притаманна підкреслена діалогічність, дискусійно-полемічний характер, широке використання термінів, специфічна лексика, ігнорування заборон на використання мовленнєвих кліше [Новічихіна 2002: 35]. На думку Т.В. Губаєвої, мовленнєве спілкування як компонент професійно-юридичної діяльності відображає сформований цією діяльністю тип мислення [Губаєва 1995: 28-29].

Багатозначність смислів і значень викликана дією інтерпретативної функції. Судово-процесуальному дискурсу притаманні багатозначність та омонімія семантики, що спричиняє неможливість чітко й правильно інтерпретувати висловлене і, у свою чергу, викликає труднощі розуміння юридичного мовлення іншими носіями мови.

Точність, зрозумілість, чистота правильність мовлення – це основні вимоги, що висуваються до мови юриста в судовому процесі.

Точність найчастіше пов'язується з точністю слововживання, яка залежить від декількох факторів, зокрема, знання предмету мовлення, ерудиції, вміння логічно мислити, знання законів мови, її правил.

Кожне значуще слово виконує номінативну функцію, що зобов'язує мовця звертати особливу увагу на значення слів, правила їхнього використання. Тому в мові права особливо важливим виявляється правильне використання таких явищ, як пароніми й омоніми [Загнітко 2001: 114].

Наявність у мові паронімів призводить до помилкового використання одного слова замість іншого, пор.: «Господарський кодекс містить прямі вказівки на **принцип вини** (ст. 218, 219, 241 і 249 ГК) і на механізми його реалізації». За тлумачним словником юридичної термінології, *провина (або вина) – це психічне ставлення особи до свого протиправного діяння та його суспільно небезпечних наслідків* [Юридичні терміни 2004]. Виходячи з такого тлумачення, мова повинна йти про **принцип винуватості** (як антонім до принципу презумпції невинуватості), оскільки **винуватість – це серйозна провина, злочин**. Таким чином, під час судового процесу частим є помилкове використання таких кліше як *провину визнаю, провину доведено*.

Використовуючи в мовленні омоніми, юрист вводить слова, що можна правильно тлумачити тільки в контексті. Багатозначність вважається вадою термінології, але в мовленні юриста використовується повсякчасно, пор.: «**презумпція**» – 1) *припущення, що ґрунтується на ймовірності*; 2) *закріплене в законі припущення про існування певного факту, реальність якого вважається істиною й не потребує доказів*; «**слід**» – 1) *відбиток ноги чи лапи на якій-небудь поверхні*; 2) *подряпина, рубець, пляма і т. ін., залишені чим-небудь*; 3) *те, що вціліло, збереглося від руйнування, знищення, загибелі*; 4) *земля, пісок і т. ін. з того місця, де ступала чиясь нога* [Великий тлумачний словник 2001]. В юридичному мовленні використовуються одразу два значення цього слова (2, 4). Досить поширена в мові права синтаксична омонімія, яка вносить у мовлення подвійні значення, пор речення: «*Характеристика підсудного виглядає досить повно*», з якого не зрозуміло, чи характеристика дається підсудному, чи підсудний дав характеристику.

Важливим виявляється також і семантичне значення використовуваних слів. Слова «*затриманий*», «*обвинувачений*», «*засуджений*», «*підсудний*», «*підозрюваний*», «*злочинець*» «*зловмисник*» можуть відноситись до тієї самої особи у судовому процесі. Але «*затриманий*» – *це особа, до якої застосовано короточасний захід процесуального примусу за підозрою в скоєнні злочину*; «*обвинувачений*» – *особа, щодо якої винесено постанову про притягнення до суду*; «*засуджений*» – *особа, щодо якої винесено обвинувальний вирок*; «*підсудний*» – *особа, після призначення справи до судового розгляду*; «*підозрюваний*» – *особа, яку підозрюють у чомусь*; «*зловмисник*» – *той, хто має злий намір, хто задумав учинити або учинив який-небудь злочин*, «*злочинець*» – *особа, що вчинила злочин* [Юридичні терміни 2004].

Від точності залежить розуміння, тлумачення, інтерпретація висловленого. Тому у випадках багатозначності тлумачення є потреба не тільки уточнювати, але й доводити зміст висловленого.

Більшість понять будь-якого професійного мовлення становлять еноцентричний ряд. Таким чином, щоб коректно інтерпретувати юридичне поняття чи термін, потрібно знати тлумачення понять, що знаходяться всередині інтерпретованого поняття. Наприклад, поняття «*майнові права*» включає в себе *суб'єктивні права учасників правовідносин, пов'язані з правом власності, користування й розпорядження майном*. Таким чином,

для адекватного тлумачення поняття «*майнові права*» потрібна інтерпретація поняття «*право власності*» - сукупність урегульованих законом суспільних відносин, щодо володіння, користування й розпорядження майном. Усередині цього поняття знаходяться поняття «*закон*» і «*майно*», що також є юридичними термінами. Отже, така інтерпретація під силу виключно професіоналу-юристу. Непрофесіонали, що знаходяться в залі суду, інтерпретують професійне мовлення по-своєму, у тому разі, коли поняття має не тільки юридичний, але й загальнономовленнєвий зміст, або взагалі не інтерпретують.

Відмінність у тлумаченні юристом і неюристом може вплинути на хід судового засідання, пор.: (Позивачка звернулася до суду зі скаргою на агентство нерухомості, яке не бажає займатися продажем її квартири).

Суддя: У своєму позові Ви зазначили, що квартира Вам була подарована, й тому, порадившись із юристом, Ви вирішили її продати.

Позивач: Так, Він сказав, що дарує мені квартиру і я можу зробити із нею, що завгодно. Я запитала юриста, чи можу продати подаровану мені квартиру...

Суддя: Але ніяких документів про передачу майна Ви не підписували?

Позивач: Але ж Він сам сказав, що подарував.

Суддя: А юристу Ви сказали, що квартира Вам подарована?

Позивач: Так (Із зали судового засідання).

Непорозуміння пов'язане з тим, що позивачкою було неправильно витлумачене поняття «дарування». Загальноприйнятим тлумаченням цього поняття є «*передавати що-небудь у власність як подарунок*» [Великий тлумачний словник 2001: 209], законодавче ж тлумачення цього поняття, яке й мав на увазі юрист – «*цивільно-правовий договір, за яким одна сторона передає безоплатно другій стороні майно у власність. Законодавство передбачає необхідність письмової форми й нотаріального посвідчення договорів у випадках дарування великих сум, нерухомості або майна, що дорого коштує*» [Юридичні терміни 2004: 38].

Тому мовлення в судово-процесуальному дискурсі повинно бути не тільки точним, але й зрозумілим. Дотримання таких вимог є важливим, оскільки воно пов'язане з дієвістю, ефективністю мовлення в судовому процесі.

До постулату зрозумілості можна також віднести невживання незрозумілих слів. На думку фахівців, загальна зрозумілість мовлення визначається перш за все вибором мовленнєвих засобів, тобто необхідністю обмежити використання слів, що знаходяться на периферії словникового складу мови і не мають якостей комунікативної загальної значущості. Використання в судовому процесі професіоналізмів, діалектної лексики, жаргонізмів, термінів, іншомовних слів повинно бути обмежене. Використовувати їх потрібно тільки в разі крайньої потреби.

Якщо зазначені мовленнєві засоби використовує нефахівець, що бере участь у судовому засіданні, юрист повинен уточнити значення того чи іншого поняття, пор. використаний жаргонізм:

Підсудна: Уся моя справа сфабрикована. Вони пресували мене поки я не підписала документи.

Прокурор: Тобто на Вас чинили тиск?

Підсудна: Так.

Прокурор: Це був фізичний тиск?

Підсудна: Мене зачіняли в кабінеті. Не били.

Або використання діалектних слів:

Потерпілий: Я купив цю вурду ввечері в магазині «Світанок» 21 лютого 2005 року, а на ранок мені стало зле й мене забрала швидка.

Адвокат: Що Ви маєте на увазі під словом «вурда»?

Потерпілий: Сир це, поганий... (Із зали судового засідання).

Часто в мові учасників суду можна почути неправильно використані або навіть переплутані слова іншомовного походження, пор.:

Свідок: Він користувався в колективі неабияким **пріоритетом** (мається на увазі **авторитетом**); або: **Свідок:** Отакі чудні **парадокси** можна було від нього почути (**парадокс** – чудна думка, що розходиться із загальноприйнятою думкою); або: **Адвокат:** Ви знали, що він судимий і все ж взяли його на **вільну** вакансію (**вакансія** – вільна посада) (Із зали судового засідання).

Ми виділили *три мовленнєві прийоми*, за допомогою яких можна уникнути зазначених помилок в мові юристів.

Найбільш раціональним прийомом тлумачення слів є логічне визначення, тобто визначення поняття за допомогою найближчих родо-видових відмінностей, пор.:

Прокурор: Під час обшуку було вилучено 137 контрафактних CD-дисків, тобто відтворень, отриманих із порушенням авторських прав. (Із зали судового засідання)

Поширення є також синонімічний прийом – пояснення за допомогою слів-синонімів, пор.:

Прокурор: Таким чином, вони склали альянс, своєрідний союз, спільноту з метою пограбування громадянки М. (Із зали судового засідання)

Часто під час судового процесу застосовується описовий прийом, при якому смисл поняття передається шляхом опису самого предмета або поняття, пор.:

Адвокат: Підсудна була налякана й обурена діями вітчима, що викликала сильний психологічний «викид» - афект. Обвинувачення розриває дії підсудної і вважає, що перший удар був нанесений у стані афекту, а другий навмисно. Знаходячись у стані сильного душевного хвилювання, людина не усвідомлює своїх вчинків, тому не може виконувати одноманітні дії, що відбувались практично одночасно, по різному. (Із зали судового засідання)

Чистота мовлення – це відсутність у ній зайвих слів, слів – «паразитів», як-от: *так би мовити, ось, власне кажучи, ясно, так, розумієте*. Такі слова є недопустимими в судовому процесі. Особливо це стосується юристів учасників суду, пор.:

Прокурор: Скажіть, будь ласка, Ви от у період, який Вам ставиться в провину, ось приблизно в цей час, Ви йому телефонували додому? Або, Суддя: Ви кажете, що буквально одразу після скоєння крадіжки, підсудна пішла до Н. випивати? (Із зали судового засідання).

Такі слова є неінформативними і не несуть ніякого смислового навантаження.

Правильність мовлення визначається, насамперед, дотриманням мовних норм: як-от норм наголошення, орфоепічних, морфологічних і синтаксичних норм літературного мовлення.

Під час судового процесу частим є відхилення в наголошенні слів, яке пов'язане із використанням таких слів як професіоналізмів, пор.:

Суддя: Продовжено слухання за позовом Б. до кооперативу ... про стягнення з кооперативу заподіяної матеріальної, моральної шкоди та судових витрат (Із зали судового засідання) (за словником С.І. Головащука «Складні випадки наголошення», наголос на перший склад (*витрати*); за словником В.Г. Гончаренка «Юридичні терміни. Тлумачний словник» наголос на другий склад (*судові витрати*)).

Але наявні і помилки, які допускаються юридичними особами з причини необізнаності, пор.:

Суддя: Ви отримали позовну заяву? (*позов але позовна*) [Юридичні терміни 2004: 79].

Суддя: Він це не визначився із позовними вимогами (*вимоги*) [Юридичні терміни 2004: 37].

Найбільшу проблему тут становлять морфологічні норми. Особливістю української мови є можливість варіювати засоби вираження граматичного значення. При цьому варіанти можуть бути іншими за стилістичним забарвленням, сферою вживання і т. ін. Найпоширенішими є помилки, пов'язані з утворенням родового відмінка іменників, пор.:

Адвокат: Із цього приводу ніякого *папера* мені не передавали (Із зали судового засідання).

Водночас труднощі виникають і в тому випадку, коли необхідно звернутися до жінки, а нейтральна паралель жіночого роду в мові відсутня, пор.:

Позивач: Я завжди вважав, що лікарка повинна бути чемною; або **Підсудний:** Хотілося б звернутися до судді, щоб він переглянув позовні умови (суддя на процесі – жінка) (Із зали судового засідання).

Зустрічаються також помилки, пов'язані з використанням роду запозичених іменників, пор.:

Позивач: Як і визначено законодавством, відповідача було попереджено про порушення ним прав на патент. На його адресу було відправлено *казакний бандероль*, і він розписався в його отриманні (Із зали судового засідання).

Мовлення під час судових дебатів вирізняється використанням великої кількості питальних речень, які сприяють з'ясуванню обставин справи, визначенню ступеня участі та винуватості того чи іншого підсудного. Отже, запорукою винесення правильного вироку виступають, зокрема й чітко сформульовані питання. Межі судового регламенту визначають, хто має право ставити питання і в якій послідовності, а хто зобов'язаний на них відповідати.

Досліджуючи жанр питання-відповідь у судовому процесі, ми дійшли висновку про різноманітність його функцій. Гранична увага до цього жанру з боку всіх учасників-фахівців судового процесу свідчить про його значущість. Як зазначає В.В. Мельник, судові питання – це засіб, що дозволяє вести однобічну розмову з опонентами, загострювати увагу на найслабших, уразливих місцях їхньої промови [Мельник 1999: 65].

Питання в промовах прокурора або адвоката можуть бути своєрідними віхами, що вказують на перехід від однієї думки до іншої, визначати зміст наступного викладу. Це засіб діалогізації монологу, коли мовець, висловлюючи питання, активізує слухачів, дає змогу і їм взяти участь в обговоренні справи і, таким чином, обумовлює їхню реакцію формує їхню думку.

На жаль, формат статті не дозволяє розгорнути проблеми судової полеміки в повному обсязі, але розвідки в цьому напрямку будуть проводитись й надалі.

Отже, вербальні засоби комунікації під час судового засідання відіграють найголовнішу роль. Правильне, грамотне використання тих чи інших мовленнєвих засобів може вплинути на позитивне або негативне рішення суду. Чітке знання лексичних, орфоепічних, морфологічних, синтаксичних правил мовлення визначає розуміння між учасниками судового процесу.

Література

Великий тлумачний словник 2001: Великий тлумачний словник сучасної української літературної мови [Текст] / Уклад. і гол. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с. – Бібліогр.: с. 995. – 5000 пр. – ISBN 966-569-013-2.

Губаева 1995: Губаева, Т. В. Словесность в юриспруденции [Текст]/ Под ред. В. П. Малкова. – Казань: Изд-во Казанского университета, 1995. – 302 с. – Библиогр. в конце глав. – ISBN 5746411493.

Загнітко 2008: Загнітко, А. П. Основы дискурсологии: научно-навчальне видання [Текст] / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2008 – 194с. – Библиогр.: с.23-43. – 300 пр. – ISBN 978-966-639-378-7.

Загнітко 2001: Загнітко, А.П., Островська, Л.С. Сучасне українське ділове мовлення: Навч. посібник [Текст] / А. П. Загнітко, Л. С. Островська. – Донецьк: ДІТБ, 2001. – 292с. – Библиогр.: с. 113-119. – 300 пр. – ISBN 966-95776-6-7

Мельник 1999: Мельник, В. В. Основы построения убедительной судебной речи (Ораторское искусство в состязательном уголовном процессе с участием присяжных заседателей) [Текст] / В. В. Мельник // Адвокат. – 1999. – №4. – С.63–77. – Библиогр.: с.77.

Поляков 2001: Поляков, А. В. Общая теория права. Курс лекций [Текст] / А. В. Поляков. – СПб.: Лексикон, 2001. – 272 с. – Библиогр.: с. 225

Новичихина 2002: Стернин, И. А., Новичихина, М. Е. Культура делового общения [Текст] / И. А. Стернин, М. Е. Новичихина. – Воронеж: Восток-Запад, 2002. – 148с. – Библиогр.: с. 35 – ISBN-978-5-478-00731-7

Юридичні терміни 2004: Юридичні терміни. Тлумачний словник [Текст] / В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т. П. Базова та ін.; за ред. В. Г. Гончаренка. – 2-ге вид., – К.: Либідь, 2004. – 320 с. – Библиогр.: с. 266 – 1000 пр. – ISBN 966-06-0321-5.

В статье анализируются речевые приемы, правила, ошибки, которые возникают во время судебного процесса. Рассматриваются пути преодоления ошибочного употребления слов ограниченной сферы употребления. Определяются требования, предъявляемые к речи юриста в судебном заседании.

Ключевые слова: судебно-процессуальный дискурс, речь юриста, точность, правильность, чистота, понятность речи.

The article analyses the speech techniques, the rules, the mistakes, which could be met during the judicial process. The ways of incorrect usage overcoming of the limited sphere usage words are examined. The requirements to the lawyer's speech during the judicial process are defined.

Keywords: judicial and procedural discourse, lawyer's speech, accuracy, clearance, speech comprehension.

Надійшла до редакції 21 вересня 2010 року.

Руслана Ріжко

ББК 81.2 Ук-7

УДК 811.161.2'371

ОКАЗИОНАЛІЗМИ ЯК ДОМІНАНТА ПОЕТИЧНОЇ МОВИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено оказіоналізмам як домінантним одиницям поетичних текстів кінця ХХ – початку ХХІ століття, зокрема звернено увагу на функціональне навантаження неолексем, їх комунікативно-прагматичний потенціал. Визначено внутрішню форму авторських номінацій.

Ключові слова: внутрішня форма (ВФ), індивідуально-авторські лексеми, оказіоналізми, комунікативно-прагматичний потенціал, поетичний текст.

Важливими одиницями індивідуально-авторської поетичної картини світу є **оказіоналізми**¹, які виражають нестандартне, «унікальне» світосприйняття кожного із майстрів слова. Вони «породжують нові відтінки значень, формують оригінальні образи, специфічні текстові емотивно-оцінні конотації, виявляючи приховані можливості й акцентні орієнтації» [Бойко 2005: 390]

Оказіональні лексеми відкривають нові «русла» руху потоку свідомості реципієнта, актуалізують такі його концептуально-чуттєві сфери, які узуальні слова, їх внутрішні форми не завжди здатні виражати [Голянич 1997: 145], тому проблема «**Оказіоналізми і художній текст**» цікавить багатьох учених.

¹ Під **оказіоналізмом** розуміємо «незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи норми мовної, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло» [УМЕ 2004: 432]. А. Ткаченко зазначає, що оказіоналізм – «авторська знахідка (миттєво-спонтанна чи й продумана), яка допомагає краще передати душевний порух, настрої, кут зору, рефлексію, своєрідність відчуття і т. д.» [Ткаченко 1998: 228].